

NOTEN

1) *Waarschouwinge aan de Kerke van Nederlandt, wegens de seer gevaarlijke en zielverderffelijke gevoelens van de soo genaamde Knabbenhouders, die in de schoot van Nederlants Kerk huysvesten* (z.p., z.j.). Aanwezig in Koninklijke Bibliotheek (KB), signatuur 322 G 87.

2) *Pieter Knabbenhouwer's Tegen-waarschouwinge aan de Kerke van Nederland, wegens het ondeugent en oproerig laster-schrift, voor eenige dagen uitgekomen van een onbekenden schrijver en zonder naam des drukkers, genaamt Waarschouwinge aan de Kerke van Nederland, enz.* (Rotterdam, Hendrik van Pelt en Adrianus Douci Pz, 1742). Aanwezig in KB, signatuur 322 G 88. Hierna geciteerd als: *Tegenwaarschouwinge*.

3) *Waarschouwinge aan de Kerke van Nederlandt, wegens de seer gevaarlijke en zielverderffelijke gevoelens van de soo genaamde Knabbenhouders, die in de schoot van Nederlants Kerk huysvesten. Welke geschreven is en dient tot bevordering van vrede en waarheit, op dat die malkanderen steeds in de Kerke zouden kussen en handt aan handt gaan. Tweede druk. Vermeerdert met bewijs der zaaken deeze menschen te last geleidt, en aanmerkingen op Pieter Knabbenhouders Tegen-waarschouwinge aan Nederlandts Kerke etc. etc. etc.* (z.p., z.j.). Aanwezig in KB, pamflettenverzameling nr. 17360e. Hierna geciteerd als: *Waarschouwinge*.

4) A. Ypey, *Geschiedenis van de Kristlijke Kerk in de achttiende eeuw*, X (Utrecht 1809), blz. 427. In A. Ypey en I.J. Dermout, *Geschiedenis der Nederlandsche Hervormde Kerk* (Breda 1819-1827) worden de Knabbenhouders niet genoemd.

5) H. Heppe, *Geschichte des Pietismus und der Mystik in der Reformirten Kirche, namentlicht der Niederlande* (Leiden 1879), blz. 383. L. Knapert, *Geschiedenis der Nederlandsche Hervormde Kerk gedurende de 18e en 19e eeuw* (Amsterdam 1912), blz. 28. J. Reitsma, *Geschiedenis van de Hervorming en de Hervormde Kerk der Nederlanden* (4de druk, Utrecht z.j.), blz. 380. H.C. Hazewinkel, *Geschiedenis van Rotterdam*, IV (Zaltbommel 1975), blz. 1058. M.A. van den Berg, 'Johannes Eswijler en zijn Zielseenzame Meditatiën', *Theologia reformata* 22 (1979) blz. 32-52, aldaar 33. J. van den Berg, "'Letterkennis" en "geestelijke kennis". Een theologenstrijd in de achttiende eeuw over de verstaanbaarheid van de Schrift', *Nederlands archief voor kerkgeschiedenis* 60,2 (1980) blz. 236-263, aldaar 241-242.

6) Doop- en Trouwboeken (DTB). Maastricht (Centraal Bureau Genealogie), doopboek d.d. 25-3-1691, ook 22-10-1692.

7) Gemeentearchief Brielle, doopboek Ned. Herv. Kerk (NHK) d.d. 1-4-1695 en 28-8-1699; bevolkingsgegevens 17de-18de eeuw.

8) C. Veltenaar, *Het kerkelijk leven der gereformeerden in Den Briel tot 1816* (Amsterdam 1915), blz. 312-313.

9) Gemeentelijke Archiefdienst Rotterdam (GAR), trouwboek.

10) GAR, DTB.

11) GAR, begraafboek d.d. 2-6-1736.

12) GAR, Notarieel Archief (NA), inv. nrs. 2515, fol. 694-699, d.d. 20-12-1743 en 2532, fol. 84-87, d.d. 17-6-1762.

13) GAR, Archief NHK, inv. nr. 9, d.d. 7-3-1736.

14) Ibidem, d.d. 28-3-1736.

15) Ibidem, d.d. 27-6-1736.